

Motion till riksdagen 2012/13:U252

av **Bodil Ceballos m.fl. (MP)**

Västsahara

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att aktivt verka för att skynda på processen med en folkomröstning i Västsahara.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör agera aktivt för att Minurso år 2013 ska få i uppgift att övervaka de mänskliga rättigheterna.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att erkänna Västsahara.

Västsahara

Under våren 2011 och våren 2012 deltog företrädare för Miljöpartiet i två resor till Västsahara. Dels gjordes ett besök i El Aaiún i det ockuperade området och dels gjordes ett besök i flyktinglägren i Tindouf, inklusive ett besök på befriat område för att på plats se den omtalade muren.

Besök i El Aaiún

Vi fick under tiden i El Aaiún möjlighet att träffa företrädare för både Polisario, civilsamhälle, aktivister, fackföreningar, myndigheter och polisen. Det var värdefullt eftersom det gav en mycket bred bild av hur västsaharier ser på framtiden. Precis som i alla andra samhällen finns det olika politiska uppfattningar och därmed också förslag på lösningar. Återkommande hos alla var dock konfliktröttheten. Att både vänster- och högersaharier vill ha självbestämmande är tydligt. Hur den ska se ut är de inte helt överens om.

Fel! Okänt namn på

Att FN-insatsen Minurso är där på "betald semester" var de rörande överens om på båda sidor. Att Minurso ska få rätt att också övervaka uppfyllandet av de mänskliga rättigheterna var ett önskemål från civilsamhällets sida.

Krigströttheten är stor och längtan efter en normal tillvaro i fred är stor på båda sidor. Människor lever med en stark och ständig militär närvaro i kombination med hög polisbrutalitet. Familjer är splittrade sedan drygt 35 år tillbaka av en mur mitt i öknen. En mur som få i El Aaiún verkar ha sett i verkligheten. De marockanska myndigheterna bygger och investerar nu som aldrig förr i El Aaiún för att blidka EU och världssamfundet. Det finns de saharier som gynnas av detta, andra som accepterar det och är tysta men också väldigt många som vägrar att låta sig köpas. Den som är för regeringen kan få många förmåner, men den som har en annan politisk uppfattning har det mycket svårt att få ett jobb eller ett värdigt liv.

Besök i Tindouf

Fokus under besöket i Tindouf var samtal med den etablerade västahariska politiska nivån och att se den västahariska samhällsbyggnaden i lägren. Detta till skillnad mot besöket i El Aaiún då vi i huvudsak träffade västahariska aktivister och västaharier som är trogna den marockanska regimen.

Vi talade nu med SADR:s ambassadörer, ministrar, presidenten, rektorer, lärare, guvernörer men också elever – små och stora. Vi samtalade med biståndsarbetare från olika länder, bland annat Sverige, och följde upp hur det svenska biståndet hanteras på plats. Vi fick också tillfälle att samtala med många av de spanska sommarföräldrar som befann sig i lägren för att träffa sina västahariska sommarbarn.

Det huvudsakliga temat för våra samtal var fredsprocessen och möjligheten att få till stånd den utlovade folkomröstningen. Den komplicerade relationen till EU-länderna där Frankrike agerar broms samt den komplicerade processen i säkerhetsrådet där Frankrike har veto var andra teman. Att ett enskilt land har rätt och möjlighet att på detta sätt underminera FN:s arbete är oacceptabelt.

Sverige bör aktivt verka för att skynda på processen att nå fram till en folkomröstning.

Redan under vårt första besök i det ockuperade Sahara var det uppenbart att det jäser bland ungdomarna. Vi fick den bilden bekräftad av politiker och andra i lägren. Icke-våld har inte lönat sig och ungdomarna har tröttnat. Det är en varningsflagg att ta på största allvar. Ingen part i konflikten är betjänt av att en ny väpnad konflikt bryter ut. Det är också en mycket dålig signal att skicka till världens ungdomar att ickevåld inte belönas medan våld gör det (till exempel i Palestina som därmed fått världens uppmärksamhet).

Minurso

Juan Méndez, FN:s rapportör mot tortyr, fick i september 2012 ta del av mer än 200 vittnesmål om övervåld från de marockanska ockupationsstyrkornas sida och om ständiga trakasserier mot den västahariska befolkningen. Vittnesmålen kom både från enskilda och från flera lokala människorättsorganisationer. I samband med besöket angrep marockansk polis en fredlig demonstration som krävde frihet åt Västsahara och slut på Marockos ockupation. 30 personer skadades, däribland Brahime Dahane, mottagare av det svenska Per Anger-priset. Detta skedde under överinseende av två fordon från FN:s övervakningsstyrka Minurso som alltså inte har rätt att ingripa.

Som motbud till de senaste kraven på ett mandat för Minurso att också få övervaka respekten för de mänskliga rättigheterna i Västsahara lovade Marocko i våras inför säkerhetsrådet att ge fritt och obehindrat tillträde åt bland annat FN:s rapportör mot tortyr. Säkerhetsrådet godtog då Marockos löfte, vilket innebär att Minurso fortfarande saknar rätt att agera. Minursos mandat ska dock förnyas återigen under 2013. Rapporterna från FN:s rapportör mot tortyr samt olika människorättsgrupper kommer då att finnas som bakgrundsunderlag. Sverige bör aktivt agera för att Minurso år 2013 ska få i uppgift att övervaka de mänskliga rättigheterna.

Tre veckor innan Juan Méndez besök utspelades liknande scener inför ögonen (och kamerorna) på ett tiotal MR-expert under ledning av Kerry Kennedy, vid Robert F Kennedy Center for Justice & Human Rights, som med Marockos godkännande besökte Västsahara och El Aaiún.

Efterlevnad av folkrätten

Det som är så oerhört slående är hur världssamfundet låtit bli att ta sitt ansvar i Västsahara. Enskilda men starka länder har i strid med folkrätten stöttat Marocko att fortsätta ockupationen och omvärlden har varit tyst. Sverige har dock ett oerhört gott rykte, och det beror inte bara på det långvariga och genomtänkta bistånd som givits under många år utan i väldigt stor utsträckning för att vi stått upp för folkrätten och tagit ställning mot ockupationen. Sverige spelar redan i dag en stor roll i konflikten genom vårt ställningstagande inte minst i de aktuella fiskeriavtalen, och vi kan även i framtiden vara en stark röst för folkrätten och västahariernas rätt att själva få välja sin framtid.

Dessa båda resor har stärkt vår inställning att folkomröstningen måste genomföras snarast. Det måste dock finnas tydliga alternativ där ett av alternativen är självständighet. Att genomföra en folkomröstning om autonomi eller ej är detsamma som att välja mellan begränsat självstyre eller fortsatt ockupation. Det kan knappast anses uppfylla löftet att saharierna själva ska få bestämma sin framtid i en folkomröstning. Vi hoppas att Sverige i den processen kan spela en positiv roll.

Fel! Okänt namn

Att erkänna länder under ockupation

Det kan tyckas vara en motsättning att dels förespråka folkomröstning och samtidigt förespråka ett erkännande. Samtidigt är det absurt att ett folk som precis som andra länder i området skulle ha blivit ett eget land under avkoloniseringsprocessen ska behöva folkomrösta om de vill stanna kvar under ockupation eller ej. I skenet av den utmattningstaktik som det västahariska folket utsätts för av ockupationsmakten, med omvärldens goda minne, är det nämligen det folkomröstningen i praktiken kommer att handla om.

Västahara består redan i nuläget av två delar. Ockuperat territorium och befriat territorium. Över det befriade området har den västahariska regeringen kontroll sedan många år och människor bor både i lägren i Tindouf och i befriat område. Att erkänna Västahara, precis som drygt 80 andra länder gjort, kan knappast anses strida mot gängse principer för erkännande. Det finns både ett folk, ett territorium och kontroll över territoriet.

Det strider inte heller mot förslaget att låta västaharierna få besluta i en folkomröstning om de vill fortsätta under marockanskt styre eller ej. Ett eget beslut att ingå i en annan stat är lika mycket självbestämmande som ett beslut att inte göra det. Ett erkännande skulle sätta mycket stark press på Marocko att komma vidare i fredsförhandlingarna. Sverige bör erkänna Västahara och arbeta för att fler EU-länder gör detsamma.

Stockholm den 3 oktober 2012

Bodil Ceballos (MP)

Peter Rådberg (MP)

Lotta Hedström (MP)

Jabar Amin (MP)

Kew Nordqvist (MP)

Valter Mutt (MP)

Jonas Eriksson (MP)

Maria Ferm (MP)

Stina Bergström (MP)